

آکادمین شری جوزجانی
از خاطرات زندگی سیاسی من
48 سال قبل

فرمان تاریخی عفو و تخفیف مجازات

بر اساس آن هزاران محبوس از زندان رها شدند

از خاطرات زندگی سیاسی من
48 سال قبل

فرمان تاریخی عفو و تخفیف مجازات

بر اساس آن هزاران محبوس از زندانها رها شدند

بر طبق فیصله شورای وزیران میبایستی متن فرمان عفو و تخفیف مجازات توسط وزارت عدلیه تهیه شده، پس از توقیع رئیس شورای انقلابی مورد تطبیق قرار داده میشد. به این منظور هیأت با صلاحیتی از برجسته ترین حقوقدانان ریاست

تقتین، ستره محکمه و لوی سارنوالی تشکیل داده شد و زیر نظر وزیر عدلیه به تسوید متن فرمان عفو تخفیف مجازات آغاز کرد.

متن فرمان باید دقیق و با در نظر داشت سوابق جرمی محبوسان تهیه میشد. بنابراین زندانیان به دو کتگوری تقسیم شدند.

در کتگوری اول کسانی شامل میشدند که واجد شرایط رهایی از زندان بودند؛

در کتگوری دوم مجرمان خطرناک و متکرر که آثار ندامت و صلاح در گفتار و کردار شان ظاهر نشده بود شامل میشدند. کتگوری اول مشمول عفو عمومی میشد، اما محبوسان کتگوری دوم با در نظر داشت سوابق جرمی مشمول تخفیف در مدتهای حبس شان میگردیدند.

متن تسوید شده فرمان به جلسه شورای وزیران گزارش داده شد و مورد تأیید قرار گرفت و بعد از امضای رئیس شورای انقلابی مورد تطبیق قرار داده شد.

متن فرمان به نقل از جریده رسمی:

د عدل وزارت

رسمی جریده

د افغانستان دموکراتیک جمهوریت

فرمان عفو و تخفیف مجازات محبوسان جرایم عادی

شپږمه ګڼه

پرله پسې لمبر (1400)

نېټه: د 1357 کال دغبرګولي د مياشتي (31)

د چاپ شمير (2500) نسخي

}} با در نظر داشت ارزش های دموکراتیک و انسانی، خطوط اساسی وظایف انقلابی جمهوری دموکراتیک افغانستان، بر اساس پیشنهاد وزارت عدلیه و لویه څارنوالی، منظوری نورمحمد تره کی رئیس شورای انقلابی و صدراعظم جمهوری دموکراتیک افغانستان فرمان ذیل در مورد عفو و تخفیف مجازات آنعده از زندانیان جرایم عادی که حکم محکمه در باره شان قطعیت یافته، صادر گردیده است.

اول

عفو تمام محبوسین مصاب به امراض مزمن صعب العلاج ، شیخ فانی و کسانی که از نظر بنیه خیلی ناتوان و ضعیف گردیده اند، صرف نظر از نوعیت جرم ارتکاب شده و مدت حبس.

دوم

عفو محبوسین فقیر و بی بضاعتی که متکفل اعاشه و تامین نفقه خانواده خود بوده به جزای اعدام یا حبس دوام محکوم نشده باشند و ثلث مدت محکومیت خود را سپری کرده باشند.

سوم

با رعایت سایر احکام این فرمان عفو مجازات محبوسیکه در اثر

ارتکاب جرم در داخل محبس تا پنج سال حبس محکوم شده باشد.

چهارم

عفو میعاد حبس باقی مانده زندانیانیکه به جزای (شش ماه) الی سه سال حبس محکوم شده اند.

پنجم

عفو اشخاصیکه به جزای بیش از سه سال الی پنج سال حبس محکوم شده و یک ربع (چهارم حصه) مدت محکومیت خود را در محبس سپری نموده باشند.

ششم

عفو میعاد حبس باقیمانده زندانی متکفل معیشت خانواده از جمله چند نفر اعضای یک خانواده که در عین وقت محبوس باشند

هفتم

تخفیف نصف میعاد حبس اشخاصیکه به جزای بیش از پنج الی ده سال محکوم گردیده اند.

هشتم

تخفیف ثلث میعاد حبس کسانیکه به جزای بیش از ده الی پانزده سال حبس محکوم گردیده اند.

نهم

تخفیف جزای محکومین به اعدام وحبس دوام علی الترتیب به حبس چارده سال و ده سال.

دهم

سپردن زندانیان مبتلا به امراض جذام و دیگر امراض ساری و خطرناک بمراکز معین صحی.

یازدهم

احکام مواد این فرمان در مورد مجرمین مکرر و خطرناک که آثار صلاح در آنها به مشاهده نرسیده به تشخیص کمیته با صلاحیتی که تحت نظر لوی خاړنوال، مستحقین عفو و تخفیف مجازات را تشخیص و تثبیت مینماید، قابل عمل است.

دوازدهم

احکام مواد این فرمان در مورد محکومین به حکم قطعی محکمه تا دو ماه بعد از نشر آن نافذ میباشد.}}

صلاحیت تطبیق فرمان بعد از تثبیت زندانیان قابل عفو و مستحق تخفیف مجازات نیز به کمیته تسوید فرمان که متشکل از شخصیت‌های پاک نفس و با تقوا بود، سپرده شد. برای این منظور آرشیف دوسیه های متهمان در اختیار هیأت قراردادده شد تا با در نظر داشت دلایل الزام و حکم محکمه به ماهیت جرم متهمان پی ببرند. برای جلوگیری از سوء استفاده و تطبیق نادرست احکام فرمان تمام تدابیر لازم اتخاذ گردید.

بعد از آن که لیست مستحقان عفو آماده گردید، به منظور تطبیق فرمان عفو مراسم خاصی به اشتراک وزارت عدلیه و وزارت داخله در داخل محبس دهمزنگ و خارج از آن برپاگردید. گروه بزرگی از زندانیان سند رسمی رهایی از محبس را که با امضای نور محمد تره کی رییس شورای انقلابی از طرف وزارت عدلیه چاپ شده بود در دست داشتند، آنها در میتینگی که در صحن زندان دهمزنگ برپا شده

بود اشتراک ورزیدند. حفیظ الله امین عضو بیوروی سیاسی حزب، وزیر خارجه و معاون صدر اعظم متن فرمان عفو و تخفیف مجازات را قرائت کرد. دستگیر پنجشیری در صفحه 174 کتاب خود به نام «ظهور و زوال حزب دموکراتیک خلق افغانستان» در مورد این مراسم چنین می نویسد: «در گرما گرم پیروزی «انقلاب ثور»... اکثریت قریب به اتفاق زندانیان محابس افغانستان یعنی چهارده هزار زندانیان ستمدیده رژیم رها شد. اعضای رهبری و وزیران موظف گردیدند تا ضمن جلسات باشکوه فرمان رهایی محبوسان را در تمام ولایات کشور اعلان بدارند.

نخستین جلسه با شکوه در محبس عمومی دهمزنگ سازمان داده شد. درین محفل حفیظ الله امین و چند عضو کمیته مرکزی و وزیر اشتراک ورزیده بودند. در آن محفل فرمان شورای انقلابی ج. د. ا. از سوی حفیظ الله امین قرائت شد و آزادی زندانیان دهمزنگ را به نمایندگی ج. د. خ. ا. و دولت ج. د. ا. به زندانیان تبریک گفت و آزادی این بخش ستمدیده جامعه را یکی از دست آوردهای انقلاب ثور ارزیابی کرد. سپس مرا اجازه دادند تا سخنرانی کنم».

او در صفحه 176 کتاب خود به ادامه مطالب خود مینویسد «امین با اشتراک برخی از وزیران در پیشاپیش لشکر ستمدیدگان دهمزنگ به مارش آزادی آفرین آغاز کرده و مست نشه پیروزی بود... مارش از زندان عمومی دهمزنگ بسوی جهان آزاد آغاز شد. همه دروازه ها به روی زندانیان دهمزنگ گشایش یافت. موزیک سرود ترانه آزادی و میهن آزادگان وطن را مارش کنان زمزمه میکرد. زنان از بامها و مردان در جاده عمومی با دعاها و خیر و کف زدنها با سیلاب خروشنده زندانیان از بند رسته دهمزنگ یکجا میشدند.

«امین باردیگر در پای منار عبدالوکیل خان در مقابل جاده دارالامان

سخنرانی کرد و آزادی هزاران زندانی را در تمام کشور به توده ها تبریک گفت».

درینجا پنجشیری با دریغ و درد میگوید که هزاران اوراق و دوسیه های بیرو کراسی آتش زده شد که میبایستی به مراکز اسناد سپرده میشد.

من به صفت مسؤل امور عدلی و قضایی آن وقت میخواهم به آقای پنجشیری اطمینان بدهم که همان اوراق حریق شده، نه هزاران دوسیه و اوراق، بلکه عدۀ معدودی از دوسیه های عادی بود که ارزش حفظ و نگهداری را نداشت و توسط هیأت تطبیق فرمان از آرشیف کشیده شده بود و فقط به شیوۀ سمبولیک آتش زده شد.

دوستان محترم، درینجا لازم میدانم یک ادعای نادرست آقای پنجشیری را در مورد خودم جواب بگویم. او گویا تعلل مرا در توشیح فرمان رهایی گروه باعث انگیزۀ برهم خوردن تناسب قوای جهانی در افغانستان و منطقه میداند و در صفحه 177 کتاب خود بعد از توصیف روابط خود با بحرالدین باعث و رفقای او می نویسد: «ازلحاظ سیاسی همین اشتباه کوچک یکی از انگیزه های به هم خوردن تناسب قوای جهانی در افغانستان و منطقه گردید. باین توضیح که شرعی لوی سارنوال و رئیس ستره محکمه دیرتر جنبید و فرمان رهایی گروه باعث دیرتر توشیح شد».

محترم پنجشیری، از کدام فرمان رهایی گروه باعث حرف میزنید؟ من به صفت وزیر عدلیه و لوی سارنوال وقت از هیچگونه فرمانی درین زمینه که دیرتر توشیح شده باشد، خبر ندارم. پس فرمان را که تهیه کرده بود و کدام شخص به توشیح رئیس شورای انقلابی رسانده بود؟ تازه اگر فرمان توشیح گردیده باشد، پس چرا بر اساس آن به رهایی گروه باعث اقدام نکردید؟

اساساً فرامین رهایی و عفو محبوسان به دستور مقام رهبری از طرف وزارت عدلیه تهیه و توسط رییس دولت توشیح میگردید. در موضوع تهیه فرمان رهایی باعث من از هیچ مقامی هیچگونه دستوری در یافت نکرده بودم! این را هم شاید به خاطر داشته باشید که امین و کارمل در جلسه شورای وزیران به رهایی محبوسان سیاسی توسط این فرمان مخالفت کرده بودند.

سفر به جلال آباد:

بر اساس فیصله شورای وزیران فرمان عفو و تخفیف مجازات در ولایات مختلف طی مراسم باشکوه به اشتراک محبوسان رها شده توسط وزیران و کدرهای رهبری حزب و دولت خوانده شده و پیرامون سیاست انساندوستانه دولت به مردم معلومات داده میشد.

به همین سلسله من هم در میتینگ وسیعی که در شهر جلال آباد از طرف والی و رئیس محکمه ولایت ننگرهار برگزار شده بود اشتراک نموده پس از تقدیم مراتب سلام مقام رهبری دولت متن فرمان عفو و تخفیف مجازات را در حضور جم غفیری از اهالی که بدین متاسبت گردآمده بودند قرائت کردم و این اقدام انساندوستانه را به زندانیان رها شده و حاضرین تبریک گفتم و در اطراف اهداف انقلابی دولت توضیحات دادم که با شور و هلهله و کف زدنهای ممتد استقبال گردید.

ضمناً جریان کار و مشکلات اداری ارگانهای عدلی و قضایی ولایت مورد بررسی قرار داده شده، رهنمودهای مشخص برای شان داده شد.

خلاصه:

مختصر این که در تمام کشور بیش از چارده هزار (14000) محبوس مشمول حکم فرمان عفو و تخفیف مجازات دولت جمهوری دموکراتیک افغانستان گردیدند و تمام آنها با خانواده های خود ممنون و راضی بودند. یکی از آنها به نام سیف الدین خان از ولسوالی سنگچارک که مدت باقیمانده حبسش مورد عفو قرار گرفته بود، به مقصد سپاسگذاری به وزارت عدلیه آمده بود و میگفت چه خدمتی میتوانم به حکومت انجام بدهم؟ من به او توصیه کردم که از همه اولتر باید با دولت همکار باشد و زیر تبلیغات دشمنان مردم که اینجا و آنجا فعالیت‌های خرابکارانه میکنند نرود، دوم این که اگر بتواند به خاطر کمک به کانکور زده گان با وزارت تعلیم و تربیه مساعدت کند. او به جان و دل قبول کرد و گفت از باغ کلان خود 700 اصله تاک را بخاطر کمک به کانکور زده گان در اختیار وزارت معارف قرار میدهم، هرطوری که میخواهند از آن استفاده کنند. من به وزیر تعلیم و تربیه دستگیر پنجشیری تیلیفونی او را معرفی کردم و نزدش فرستادم. همان شب خبر مساعدت چشمگیر او به کانکور زده گان از طریق رسانه ها نشر شد.

این محبوس رها شده تا اواخر سال 1358 دوست و همکار حکومت محلی بود، اما پس از 6 جدی همان سال با هجوم قوای شوروی ناگهان به عناصری پیوست که به نام مجاهد فعالیت میکردند. او به نام مبارزه بر ضد شورویها به شهر سرپل هجوم آورده به همکاری متحدین محلی خود عالم دینی مشهور سناتور مولوی عبالحکیم مدرس مدرسه شاه نعمه الله را به شمول چند تن از روشنفکران وطنپرست این شهر به شمول لطیفه گوی محبوب مخدوم محمد امین را به شهادت رسانید و بر خانه های عناصر حزبی آتش زد. دوام دارد.

**(*) - این موضوع، ضمن تبصره بر یادداشتهای مرحوم پنجشیری در زمان حیاتش
نشر شده بود.**

